

A Kárpát-haza magyarságának szabad fóruma

Az Aracs, a délvidéki magyarság közéleti folyóirata a 10. évfolyamába lépett

Előzetes egyeztetések után, a Gubás házaspár kezdeményezésére, 2001. március 20-án Gubásék szabadkai otthonában összegyűlt néhány ember az- zal a szándékkal, hogy a délvidéki magyarság Szerbiába szakított részének érdekében valamit tegyen. A jelenlevők, Gubás Ágota és Jenő, Mirnics Zsuzsa és Károly, Tari István, Utasi Jenő, Vajda Gábor és Bata János, egyetértettek abban, hogy tevékenységüket írásban fejték ki, azaz: folyóiratot szeretnének megjeleníteni.

A vállalkozás nem volt kockázatmentes, hiszen alig múlt el másfél év a Szerbiát ért bombázások után, kiszámíthatatlan volt a hatalom és a többségi környezet reakciója egy magyar lap esetleges megjelenésére, és emellett még pénz sem volt akár a nyomdaköltségek fedezetére is. Utasi Jenő atya, a tóthfalusi Logos Grafikai Műhely igazgatója vállalta a folyóirat költségmentes nyomtatását, ami óriási segítséget jelentett a lap indításához. Még ezen a találkozón a jelenlevők elfogadták Tari István ajánlatát, miszerint az induló lap neve Aracs legyen.

A név nemcsak amiatt volt helyénvaló, mert a lap alapítását az Aracs Társadalmi Szervezet a Művelt Faluért nevű szabadkai civil szervezet vállalta föl, melynek elnöke dr. Gubás Jenő, hanem azért is, mert az aracsi puszta templom a Délvidék egyik jelképe. Az ezeréves múltra visszatekintő templomrom olyan, akár a délvidéki magyarság: az évszázadok pusztítását magán viseli, már tető sincs fölötte, de mindenféle rombolás ellenére mégis ott áll, mégha magányosan is, a puszta, a nagy semmi közepén.

Az akkor fölvezolt elképzelések szerint a szerkesztőség tizenkét tagból állt volna. Azért ilyen sokból, hogy már ezáltal is növekedjenek a munkatársakkal és az olvasókkal való kapcsolattartás esélyei, hiszen a tizenkét személyt a szerbiai Délvidék különböző pontjairól várták a lapalapítók. A szerkesztőség alapító gyűlésére 2001. április 7-én került sor, ugyancsak Gubásék szabadkai házában. A meghívottak közül Cirkl Zsuzsa Zomborból, Gubás Jenő és

Ágota, valamint Gyurkovics Hunor Szabadkáról, Marcsók Vilma Nagybecskerekéről, Tari István Óbecséről, Tomán László Újvidékről, Utasi Jenő Tóthfaluból, Vajda Gábor Szabadkáról és Bata János Horgosról érkezett. A zentai Hajnal Jenő, az adai Hódi Sándor és az újvidéki Mirnics Károly egyéb elfoglaltságaikra hivatkozva, nem vállalták sem az alakuló szerkesztőségi ülésen való részvételt, sem a későbbi szerkesztőségi munkát. A megjelentek Utasi Jenőt választották főszerkesztőnek, Vajda Gábort felelős szerkesztőnek, Gubás Ágotát lektornak, Gyurkovics Hunort pedig képzőművészeti szerkesztőnek.

Tomán László fölvetette azt, hogy nem új lapot kellene létrehozni, hanem az újvidéki Hidat kellene, úgymond „elfoglalni”, mivel, Tomán szerint az akkori szerkesztőség jogtalanul bitorolta ezt a nagy múltra visszatekintő folyóiratot. Tomán elképzelését senki nem támogatta, mert a partizánakciónak tűnő szerkesztőségi foglalásnak semmilyen reális alapja nem lett volna, ezenfölül a Híd olyan kommunista múlttal bírt, és bír mind a mai napig, amelyet Tománon kívül senki nem akart fölállalni. Ezután egyhangúlag elfogadták a lap címéül az Aracsot, alcíméül pedig A délvidéki magyarság közéleti folyóiratát.

2001-ben a Délvidék kifejezés még alig élt a köznyelvben, helyette a Vajdaság szót használták, ami, természetesen, a Délvidék szláv vonatkozásait tükrözi – a szerbek egyik nagy sikere az általuk Szerb Vajdaságnak nevezett délvidéki terület megszerzése volt Trianonban. Az Aracs szerkesztőségének és magának a lapnak nagy szerepe volt a Délvidék szó újbóli elterjedésében, mára újra a köznyelvben szerepel határokon innen és túl, kifejezve az egyetemes magyarsághoz tartozó vidék és a terület magyar lakóinak magyar identitását. (Az Aracs első, szabadkai bemutatkozása kapcsán a helyi szerb napilap, a Subotičke Novine, tudósítója egyebek mellett ezt is fölrottta a szerkesztőségnek, hogy olyan alcímmel jelentetik meg lapjukat, amelyben a „fasiszta Horthy-korszak”-ot jelölő kifejezés is benne van!)

A lap indulásánál szólni kell még Gyurkovics Hunor grafikus és festőművész munkájáról, amit a lap arculatának képzőművészeti kialakításában megalkotott. A borító első és hátsó oldalán a pusztatemplom linómetszetének lenyomata található – ez a kép megmaradt egészen 2006-ig, amikor is a folyóirat színes fedőlapot kapott, és attól kezdve minden szám egy-egy magyar művész alkotásait mutatja be a külső és a belső borítókön. A stilizált rovásírásos cím mellett Szent István arcképe látható. Az arckép nemcsak egy portré, hanem annál sokkal több: a fej alakját a tökéletesség jelképe, a kör öleli körbe, de ez a kör ugyanakkor a Nap, a Hold és a Világ, azaz a Föld is, belőlük mintegy kinőve a kettős kereszt. Az arc, a bajusz és a haj valójában két, egymással érintkező fecske, a lélek szentséges madara, amely a lelkeket, lelkeinket viszi csőrében a világok között... Az oldal felső negyedének bal oldalán a megjelenés dátuma, a jobb oldalán az évfolyam és a lapszám található. Minden belső lap tetején az aktuális írás címe, a lap alján az Aracs és a Szent István-i arckép, valamint az évfolyam és a lapszám látható, olvasható.

Annak ellenére, hogy az Aracs első számai Utasi Jenő atya és a Katolikus Egyház jóvoltából és segítségével jelenhettek meg, a lap nem tekinthető egyházi kiadványnak – ezt egyébként sem Utasi atya, sem az egyház soha nem is kérte. Viszont a lap szellemisége az egyetemes keresztény, illetve keresztyén értékrendre épül, amely elutasít minden szélsőséges megnyilvánulást, legfőbb értéknek az embert, az emberi életet és az élet méltóságát tekinti, és meggyőződéssel hirdeti: erre az emberi méltósággal élt életre és élethez mindenkinek egyaránt joga van!

A lap nem zárkózott el, és ma is nyitott minden olyan vélemény előtt, amely ezt az értékrendet képviseli, tényeken alapul, és nem sért másokat, mert a szabadság az Aracs szellemi értékrendjében nem azt jelenti, hogy az egyénnek mindent szabad, másoknak meg azt szabad, amit az egyén megenged, nem, mert ez a filozófia nem a szabadságot, hanem az anarchiát és a diktatúrát jelenti. Vajda Gábor felelős szerkesztő ezt így fogalmazta meg:

„Lehetőséget adnánk a nyilvánosság előtti konstruktív párbeszédre. Eleve megbélyegzett emberek nem léteznének előttünk, személyeskedésnek, előítéletek szerinti véleményezésnek nem lehet helye a folyóiratunkban. Ám a föltétlen tekintélytisztelet elvét is elvetnénk, miközben annál inkább ragaszkodunk a nyilvánvaló érdemek megbecsüléséhez. Műveket és

munkálatokat, intézményeket és egyéni vállalkozásokat, fölgyorsult folyamatokat és megmerevedett állapotokat igyekszünk majd fölmérni, értékeket és hibákat tudatosítva, a megoldásokat vagy nyugtázva, vagy azok helyett (nem ritkán) jobb lehetőségeket kínálva. Arra is számítva, hogy esetleg a cikkünkre érkező válasz fogja tartalmazni a helyesebb megoldást. Mindenekelőtt körmünkre égő problémákkal foglalkoznánk, de azért (művelődési-társadalmi) életünknek minden jótékonyan befolyásolható mozzanata érdekelne bennünket, hiszen a magyarságnak, ha valóban fenn akar maradni, a saját fejével gondolkodva sok mindent neki magának kell csinálnia, amit eddig – iszonyú áron – helyette mások végeztek el.” (Részlet Vajda Gábor fölkérő leveléből, 2001. március 24.)

Az Aracs első száma 2001. augusztus 20-án került az olvasók elé, az évi négy lapszám 2006. óta március 15-én, június 4-én, augusztus 20-án és október 23-án jelenik meg.

A szerkesztőbizottságnak az indulás kezdetén csupán a délvidéki magyarságban lehetett gondolkodnia, elsősorban az anyagiak hiánya miatt, meg azért is, mert először önmagunkkal, a mi kibeszéletlen, elhallgatott, elhallgattatott, eltitkolt, elhazudott, meghamisított múltunkkal és jelenünkkel kellett foglalkoznia, és ezek föltárásával, egyes „örök igazságok”-nak hazudott dogmák újraértékelésével vagy akár lerombolásával pedig valamilyen jövőképet felvázolnia. Ez a folyamat a csaknem kilenc év elteltével, a 10. évfolyam elején is befejezetlen, mi több: mára a Délvidéken kívül élő munkatársaknak köszönhetően már a Kárpát-hazában élő magyarságnak, az Aracs szellemiségét magáénak valló része otthon van a lapban, szabadon oszthatja meg gondolatait az újra fölismert, fölfedezett testvériség szellemében.

Az Aracs indulásakor az egykor jugoszláv, majd szerb kommunista elkötelezettségű honi értelmiség, amely az újvidéki Magyar Tanszék körül és a Tanszékben összpontosult (ez alapján mindenki számára világos, magyar ajkú, és általában magyarul alkotó emberekről van szó), azonnal megtámadta a lapot. A legfőbb vád a szerkesztőség ellen a túlzottnak mondott magyar eszmeiség volt, de még ennél is tovább mentek: magyar nacionalistáknak nevezték a szerkesztőség tagjait, olyanoknak, akik csak önmagukkal vannak el a saját kis koszos, köldöknéző vidékieségükben. Mivel azonban igazi fogást nem találtak a lapon, azaz, a benne megjelenő írásokon, ezért a támadás helyett a megsemmisítő hallgatást és az el-

hallgatást választották – ahhoz azonban már nem volt hatalmuk, bár nagyon szeretnék volna, hogy az Aracsot elhallgattassák. A bolsevik eszmékből ki- és fel-növő (ál)liberális-kozmodolita tanoncok az Aracs kilenc éve alatt ezeket a magyarkodásnak mondott bűn-öket időnként elővették, de dicstelen tanítómeste-reikhez hasonlóan, „hősies” tetteikkel csak saját, belterjes köreikben arattak sikert.

Vajda Gábor váratlan halála 2008-ban fölbecsül-
hetetlen veszteséget jelentett mind az Aracs szer-
kesztősége, mind az egyetemes magyar irodalom és
művelődéspolitiká számára. Konok, megalkuvást
nem tűrő, de az ésszerű kompromisszumra hajló sze-
mélyisége meghatározó volt a lap arculatának ki-

alakításában. Nélküle sokkal nehezebb megmarad-
ni azon a nemzeti úton, amely nem ismeri el a nagy-
hatalmi diktátumok által kikényszerített megosztot-
tságot, hanem erejéhez mérten ez ellen a megosz-
tottság ellen küzd, mert tudvalévő: a nemzet minden
mai baja Trianonig vezethető vissza, Trianonban gyö-
kerezik, és abból ered, következésképp: csakis a tri-
anoni trauma föloldásával kezelhető és orvosolható.
Mindaddig, amíg ez meg nem valósul, az Aracsnak
úgy és olyannak kell megmaradnia, mint amilyen volt
a közel egy évtizedes létezése óta, össze kell gyűj-
tenie, és teret kell adnia a Kárpát-haza minden olyan
gondolkodójának, aki szerint a nemzet egy és oszt-
hatatlan.

Gyurkovics Hunor fotói

* Elhangzott Székesfehérváron, a Határon túli magyar irodalom napjai c. rendezvényen 2009. október 6-án